

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку методик корекції та розвитку адекватної самооцінки, а також на вивчення впливу самооцінки на різні аспекти життєдіяльності особистості.

Список використаної літератури.

1. Антонечко, О. (2005). *Самооцінка особистості*. Київ [українською мовою].
2. Вахоцька, Л. (1999). *Психологія самооцінки*. Львів [українською мовою].
3. Галкіна, Т. (2017). *Типи самооцінки та їх вплив на поведінку особистості*. Психологія і суспільство, 2, 48-61 [українською мовою].
4. Грицюк, О. (2007). Неадекватна самооцінка: *причини та наслідки*. Психологія і особистість, 4, 312-325 [українською мовою].
5. Катасанов, А. (2018). *Самооцінка та її вплив на особистісний розвиток*. Наукові записки, 10, 147-162 [українською мовою].
6. Паньковська, Н. В. (2003). *Самооцінка особистості: структура і динаміка*. Київ: Либідь [українською мовою]
7. Джеймс, В. (1892). Психологія. Нью-Йорк. с. 123-145. [англійською мовою]

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СУТНОСТІ ЖИТТЄВИХ ЦІННОСТЕЙ У МОЛОДІ

УДК 159.923

Пастухова Аліна Петрівна,
*студентка спеціальності 053 «Психологія»
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»*

Анотація. *Стаття присвячена аналізу соціалізації молоді в умовах інформатизації суспільства. Проаналізовані теоретичні підходи до проблем соціалізації в умовах віртуального інформаційного середовища.*

Ключові слова. Цінність, ціннісні орієнтації, особистість, суспільство.

Актуальність дослідження. В сучасному світі відбуваються значні перетворення. Адаптація людини до нових умов і викликів, що постають перед нею, неможлива без перегляду й переоцінки існуючих систем цінностей у світлі досягнень і проблем сьогодення. Термінового вирішення вимагають проблеми, що стосуються змісту, методів, організаційних форм і засобів виховної роботи, гуманітаризації освіти та гуманізації виховного процесу. Нагальна необхідність виховання молодого покоління відповідно до вимог і потреб сучасного й майбутнього глобального інформаційного суспільства доводить актуальність проблеми формування й розвитку системи ціннісних орієнтирів та ставить її поряд з іншими актуальними соціально значущими потребами сучасності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Аналіз психологічної літератури виявив, що серед зарубіжних авторів питанням життєвих цінностей займалися С. С. Бубнова, Л. О. Коберник, А. Маслоу, Р. Мертона, Т. Парсонса, К. Роджерс, С. Л. Рубінштейн та інші. Проблеми соціалізації розробляли зарубіжні Л. Колберг, А. Маслоу, Дж. Мід, А. Оллпорт, К. Роджерс, а також українські науковці В. М. Бондаровська, О. О. Буковська, І. І. Киричок, М. П. Лукашевич, Т. В. Мазур, О. М. Немеш, О. В. Петрунько та ін.

Метою публікації є теоретичне обґрунтування поняття життєвих цінностей та виділення їхніх груп.

Завдання статті.

1. На підставі аналізу психологічної літератури уточнити поняття «життєві цінності».
2. На основі узагальнення наукової літератури виділити основні групи життєвих цінностей.

Методи та методики дослідження. У статті використовуються теоретичні методи дослідження: аналіз літератури, систематизація,

класифікація, узагальнення, порівняння теоретичних та експериментальних даних дослідження

Виклад основного матеріалу дослідження. У кожної людини починаючи з дитинства утворюються особисті ціннісні орієнтації, тобто ціннісні уявлення, за допомогою яких вона орієнтується в світі цінностей і визначає, які з цінностей є для неї більш значущими, а які менш.

Свідомо чи несвідомо люди прагнуть якось організувати свої ціннісні орієнтації, привести їх у більш-менш логічно впорядковану ієрархічну систему. Ця система зазвичай складається за умовчунням, тобто «сама по собі» - люди вибудовують її, не замислюючись над тим, як це робиться. Більше того, коли дана система в якомусь вигляді сформувалася, свідомо перебудувати її дуже важко і особистість не завжди в змозі це зробити (хоча з віком деякі зміни відбуваються знову ж таки «самі по собі»).

Система ціннісних орієнтації особистості утворюється на основі панівних в культурі ціннісних уявлень. Бондаровська В. зазначає, що кожен індивід в силу його вроджених і набутих особливостей і під впливом особистих життєвих обставин впорядковує їх по-своєму.

Мотуз Т. В. зазначає, що: «Цінність – це властивість суспільного предмета задовольняти певні потреби соціального суб'єкта (людини, групи людей, суспільства), поняття, за допомогою якого характеризують соціально-історичне значення для суспільства та особистісний сенс для людини певних явищ дійсності» (Мотуз Т.В., 2020).

Немеш О. М. досліджуючи ціннісні орієнтації прийшов до висновку, що ціннісні орієнтації - «позитивний важель», «компас», рушійна сила натовпу у суспільно-схваленому напрямі, які керують соціальним прогресом. Порівнюючи ціннісні орієнтації з Біблійськими заповідями, які також мають вплив та керують масами, треба зауважити, що заповіді гуртуються на забороні, а цінності на стимулюванні (Немеш О.М., 2017).

Без цінностей суспільне життя неможливе, адже вони допомагають сформувати та структурувати його, допомагають в реалізації загальносуспільних цілей і потреб кожного окремого індивіда.

На основі класифікації наукової літератури виділяємо:

- Вітальні цінності – це цінності пов'язані з виживанням, продовженням роду, зі збереженням здоров'я, комфорту, з безпекою та якістю нашого життя. Також, до них відносяться сім'я, батьки, діти та фізичний стан особистості.

- Соціальні цінності – це значимість явищ і предметів реальної дійсності з точки зору їх відповідності або невідповідності потребам суспільства, соціальних груп чи особистості.

- Політичні цінності – переконання щодо цілей, які суб'єкти політичного процесу повинні реалізувати. Політичні цінності охоплюють ті явища, що є предметом певних політичних інтересів, бажань, домагань, потреб. Це суверенітет, державна влада, політичні свободи, соціальна справедливість, правопорядок, війна, мир тощо.

- Моральні цінності – моральні зразки, поняття, вимоги, що дають можливість людині оцінювати дійсність) та орієнтуватися в ній.

- Релігійні цінності – цінності, що виникають в релігійному осмисленні світу. Сюди можна віднести святість і праведність; наявність релігійної віри; слідування релігійним розпорядженням і заборонам, що накладаються релігією на різні сторони життя.

- Естетичні цінності – краса, мистецтво, ідеал, естетика, витвори мистецтва, досконалість та ін.

Досліджуючи вплив віртуального простору на соціалізацію молоді, ми виходимо з основних концептуальних положень соціалізації Т. Парсонса та Р. Мертона, згідно з якими соціалізація є пристосування людини до культурних та інших факторів середовища. А. Маслоу, К. Роджерс розглядали соціалізацію як процес подолання негативних впливів середовища, впровадження власних можливостей і здібностей.

Щоб успішно влитися у суспільство, реалізуватися, підростаюче покоління опановує соціальний досвід, засвоює культурні цінності, зразки поведінки, прийняті у суспільстві, і тим самим самоактуалізується і самореалізується. Відзначимо, що у вивчених позиціях відстоюється думка про те, що процес інтернет-соціалізації не тільки виступає сучасним механізмом і транслятором інституційних норм, правил, практик сучасного соціуму і культури, а й розширює межі, зближуючи суб'єктів із протилежними паттернами та зразками мислення, розширюючи межі звичної соціально-культурної ситуації та поглиблюючи комунікативні компетенції.

Систематизуючи опрацьовану наукову літературу, вважаємо що ціннісні орієнтації – це частина структури особистості, філософія та ідеологія життя, сталі установки на які орієнтується індивід при прийнятті рішень, у відносинах з оточуючими та якими коригуються його поведінка та вчинки. Ціннісні орієнтації також вважаються регулятором особистості, відзеркаленням світобачення та внутрішнього світу людини. В той час, ціннісні орієнтації – це суб'єктивне поняття, адже їх існує велика кількість і багато з них суспільство визнає важливими та конструктивними, але дуже абстрактним поняттям, а в такому випадку пріоритетними виявляються лише ті, які індивід усвідомлює як свої особистісні орієнтири і які слугують опорними критеріями у прийнятті рішень.

Тож можна дійти до висновку, що цінності для особистості формуються її світоглядом і є суб'єктивним та лабільним поняттям. Звісно не можна сказати, що цінності це лише особистісне бачення та ставлення людини до світу, а можна розглядати їх скрізь призму «колективного продукту», який формується протягом тривалого періоду часу. Адже цінності особистості формуються опираючись на соціум, який частково нав'язує свою культуру і принципи.

Сучасні зміни в різних сферах суспільства мають тісний зв'язок зі змінами у ціннісних орієнтирах особистості. Від ієрархії цінностей залежить вектор спрямованості діяльності людини. Знайомство з величезним

потенціалом ідей вільної та відкритої культури сприяє усвідомленню власної, особистісно обґрунтованої життєвої позиції кожного школяра, а впровадження цих ідей в освітній процес початкової школи допоможе школярам усвідомити цінність людської особистості, сформувати повагу, подолати упередженість, усунути фізичні та культурні бар'єри у спілкуванні за умови активної участі самої особистості.

Висновки. На основі аналізу літератури, систематизації було встановлено, що ціннісні орієнтації – це частина структури особистості, філософія та ідеологія життя, сталі установки на які орієнтується індивід при прийнятті рішень, у відносинах з оточуючими та якими коригуються його поведінка та вчинки. На основі класифікації наукової літератури виділяємо наступні цінності: вітальні, соціальні, політичні, моральні, релігійні, естетичні.

Перспективи подальших досліджень передбачають емпірично дослідити вплив соціальних мереж на життєві цінності української молоді, які знаходяться у різних соціальних умовах існування.

Список використаної літератури.

1. Бондаровська, В. М., & Пов'якель, Н. І. (2005). У мережі Інтернет: психологічні, етичні, культурологічні проблеми. *Психолог.*–2005, 25(169), 10-15. [українською мовою].
2. Мазур, Т. В. (2013). Соціально-психологічні аспекти самореалізації особистості в сучасних умовах. *Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія*, (1), 117-121. [українською мовою].
3. Мотуз, Т. В. (2020). Цінності професійної діяльності вчителя початкових класів Нової української школи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 85-88. [українською мовою].
4. Немеш, О. М. (2017). Віртуальна діяльність особистості: структура та динаміка психологічного змісту. [українською мовою].
5. Петрунько, О. В. (2010). Інтернет як технологія соціалізації дітей і молоді. *Педагогіка і психологія*, (1), 85-95. [українською мовою].